

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การปฏิบัติการสอนของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา และมัธยมศึกษาที่เปิดสอนสองระบบ จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอรายละเอียดตามลำดับดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติการสอนของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่เปิดสอนสองระบบ จังหวัดนครราชสีมา ใน 5 ด้าน คือ คุณธรรมจริยธรรมในการสอน เทคนิคและวิธีการสอน การใช้สื่อการสอน เจตคติของครูต่อนักเรียนและวิชาที่สอน และการวัดและประเมินผลการสอน
2. เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนของครูอิสลามศึกษาที่ต่างกันในด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา ด้านศาสนาและสามัญ ช่วงระดับการปฏิบัติการสอน และประสบการณ์ในการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่เปิดสอนสองระบบ จังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อรวบรวมปัญหาและแนวทางแก้ไขการปฏิบัติการสอนของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่เปิดสอนสองระบบ จังหวัดนครราชสีมา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาการปฏิบัติการสอนของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่เปิดสอนสองระบบ จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และค่าพหามิตอร์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. กลุ่มประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

- 1) ประชากรผู้อำนวยการโรงเรียนหรือหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ในเขตพื้นที่การศึกษานราธิวาส ทั้ง 3 เขต จำนวน 12 คน ซึ่งจะใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูล
- 2) ประชากรเป็นครูผู้สอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่เปิดสอนสองระบบ จังหวัดนราธิวาส จำนวน 141 คนโดยการเลือกเอาทั้งหมด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) รูปแบบของเครื่องมือ

เครื่องมือในการวิจัยที่ใช้ในการเก็บข้อมูล แบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ก. แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือหัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 12 คน โดยทำการสุ่มแบบเจาะจง จำนวน 12 โรงเรียน ซึ่งจะสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการปฏิบัติการสอนของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่เปิดสอนสองระบบ จังหวัดนราธิวาส ใน 5 ด้าน คือ คุณธรรมจริยธรรมในการสอน เทคนิคและวิธีการสอน การใช้สื่อการสอน เจตคติของครูต่อนักเรียนและวิชาที่สอน และการวัดและประเมินผลการสอน

ข. แบบสอบถาม แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามที่ใช้กับครูผู้สอนอิสลามศึกษาได้นำมาจากการประมวลและตัดแปลงข้อคำถามจากงานวิจัยที่มีอยู่ (จันทรา เลื่อนราม, 2537 ; วิทยุ เก่งศิริ, 2537 และ อูมา เศรษฐสุข, 2536) โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของครูอิสลามศึกษา ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist) เพื่อสอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ศาสนา และสามัญ ช่วงระดับการปฏิบัติการสอน และประสบการณ์ในการสอน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติการสอนของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่เปิดสอนสองระบบ จังหวัดนราธิวาส ใน 5 ด้าน คือ

คุณธรรมจริยธรรมในการสอน เทคนิคและวิธีการสอน การใช้สื่อการสอน เจตคติของครูต่อนักเรียนและวิชาที่สอน และการวัดและประเมินผลการสอน

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการปฏิบัติการสอนของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่เปิดสอนสองระบบจังหวัดนครราชสีมา

2) การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้จัดส่งแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้วไปที่กลุ่มโรงเรียนด้วยตนเองถึงครูอิสลามศึกษา จำนวน 141 ชุด ตอบแบบสอบถามโดยการไปรับด้วยตัวเอง จำนวน 141 คนคิดเป็นร้อยละ 100 และขอสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือหัวหน้าฝ่ายวิชาการจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 100 รวมทั้งหมดจำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 100

3) การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ก. แบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้จัดลำดับความสำคัญและปัญหาตามประเด็นที่ได้กำหนดไว้ 5 ด้าน คือ คุณธรรมจริยธรรมในการสอน เทคนิคและวิธีการสอน การใช้สื่อการสอน เจตคติของครูต่อนักเรียนและวิชาที่สอน และการวัดและประเมินผลการสอน แล้วนำเสนอเชิงบรรยายพร้อมประกอบอภิปรายผล

ข. แบบสอบถาม ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้มาวิเคราะห์โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้ คือ

ตอนที่ 1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ที่เกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถามทุกฉบับ เพื่อคัดเอาเฉพาะแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ จัดหมวดหมู่ตามลักษณะของตัวแปรแล้วหาลำความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติการสอนของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา และมัธยมศึกษาที่เปิดสอนสองระบบ จังหวัดนครราชสีมาโดยการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean) ซึ่งแทนด้วยสัญลักษณ์ (μ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) แทนด้วยสัญลักษณ์ (σ) สำหรับกลุ่มประชากร

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการปฏิบัติการสอนของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่เปิดสอนสองระบบ จังหวัดนราธิวาส วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการสังเคราะห์ความคิดเห็นที่มีความหมายคล้ายคลึงกันแล้ว ทำค่าความถี่เพื่อนำมาประกอบการอภิปรายผลต่อไป

5.1 สรุปผลการวิจัย

การปฏิบัติการสอนของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่เปิดสอนสองระบบ จังหวัดนราธิวาส สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ระดับการปฏิบัติการสอนของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่เปิดสอนสองระบบ จังหวัดนราธิวาส ตามความคิดเห็นของครูอิสลามศึกษา เป็นรายชื่อทั้ง 5 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านคุณธรรม จริยธรรมในการสอน ครูสอนอิสลามศึกษาเห็นว่า การปฏิบัติการสอนของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่เปิดสอนสองระบบ จังหวัดนราธิวาส โดยภาพรวมมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 6 รายการ และอยู่ในระดับมาก 9 รายการ

1.2 ด้านเทคนิคและวิธีการสอน ครูสอนอิสลามศึกษาเห็นว่า การปฏิบัติการสอนของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่เปิดสอนสองระบบ จังหวัดนราธิวาส โดยภาพรวมมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งหมด 13 รายการ

1.3 ด้านการใช้สื่อการสอน ครูสอนอิสลามศึกษาเห็นว่า การปฏิบัติการสอนของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่เปิดสอนสองระบบ จังหวัดนราธิวาส โดยภาพรวมมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมาก 10 รายการ และอยู่ในระดับปานกลาง 2 รายการ

1.4 ด้านเจตคติของครูต่อนักเรียนและวิชาที่สอน ครูสอนอิสลามศึกษาเห็นว่า การปฏิบัติการสอนของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่เปิดสอนสองระบบ จังหวัดนราธิวาส โดยภาพรวมมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 รายการ และอยู่ในระดับมาก 12 รายการ

1.5 ด้านการวัดและการประเมินผลการสอน ครูสอนอิสลามศึกษาเห็นว่า การปฏิบัติการสอนของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่เปิดสอนสองระบบ จังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งหมด 12 รายการ

2. ผลเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนของครูอิสลามศึกษาที่ต่างกัน ในด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา ด้านศาสนาและสามัญ ช่วงระดับการปฏิบัติการสอน และประสบการณ์ในการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่เปิดสอนสองระบบ จังหวัดนครราชสีมา มีดังนี้

2.1 การปฏิบัติการสอนของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่เปิดสอนสองระบบ จังหวัดนครราชสีมา ที่มีเพศต่างกัน โดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมากและไม่แตกต่างกัน

2.2 การปฏิบัติการสอนของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่เปิดสอนสองระบบ จังหวัดนครราชสีมา ที่มีอายุต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากและไม่แตกต่างกัน

2.3 การปฏิบัติการสอนของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่เปิดสอนสองระบบ จังหวัดนครราชสีมา ที่มีระดับการศึกษาทางด้านศาสนาต่างกัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากและไม่แตกต่างกันเช่นเดียวกัน ยกเว้นครูอิสลามศึกษาที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีการปฏิบัติการสอนในด้านเจตคติของครูต่อนักเรียนและวิชาที่สอนอยู่ในระดับมากที่สุด

2.4 การปฏิบัติการสอนของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่เปิดสอนสองระบบ จังหวัดนครราชสีมา ที่มีระดับการศึกษาทางด้านสามัญต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากและไม่แตกต่างกัน

2.5 การปฏิบัติการสอนของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่เปิดสอนสองระบบ จังหวัดนครราชสีมา ที่สอนอยู่ในช่วงระดับการปฏิบัติการสอนต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากและไม่แตกต่างกัน

2.6 การปฏิบัติการสอนของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่เปิดสอนสองระบบ จังหวัดนครราชสีมา ที่มีประสบการณ์ด้านการสอนต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากและไม่แตกต่างกัน

3. ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการปฏิบัติการสอนของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่เปิดสอนสองระบบ จังหวัดนราธิวาส ตามความคิดเห็นของครูอิสลามศึกษาใน 5 ด้าน คือ คุณธรรมจริยธรรมในการสอน เทคนิคและวิธีการสอน การใช้สื่อการสอน เจตคติของครูต่อนักเรียนและวิชาที่สอน และการวัดและประเมินผล การสอน จัดเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย ปรากฏผล ดังนี้

3.1 ด้านคุณธรรมจริยธรรมในการสอน มีปัญหามากที่สุดคือ ครูบางคนไม่ตระหนักและไม่ให้ความสำคัญต่อ คุณธรรมจริยธรรมในการสอนที่สามารถใช้เป็นแบบอย่างที่ดีงามในชีวิตประจำวันแก่นักเรียน รองลงมาคือ ครูอิสลามศึกษาแต่กายไม่ค่อยถูกต้องตามหลักศาสนาทำให้เด็กนักเรียนคล้อยตามไปด้วย

สำหรับแนวทางแก้ไข คือ ควรจัดให้มีการอบรม เกี่ยวกับศาสนา ด้านคุณธรรมจริยธรรมให้มากที่สุด รองลงมาคือ ควรจัดทำตัวอย่างด้านคุณธรรมและจริยธรรมตามแบบอย่างของอิสลามต่อนักเรียนอยู่ตลอดเวลา

3.2 ด้านเทคนิคและวิธีการสอน มีปัญหามากที่สุด คือ ครูไม่มีเทคนิคการสอนที่ดี ส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอนแบบเดิมๆ ไม่ใช่เทคนิคและวิธีการสอนที่หลากหลาย รองลงมาคือ ครูอิสลามศึกษาไม่ค่อยได้รับการอบรมด้านเทคนิค และวิธีการสอน ปัญหาที่น้อยที่สุดคือ ขาดสื่อคอมพิวเตอร์ใช้ในการเรียนการสอนอิสลามศึกษา

สำหรับแนวทางแก้ไข คือ ควรจัดให้มีการอบรมด้านเทคนิคและวิธีการสอนอิสลามศึกษาอย่างต่อเนื่อง รองลงมาคือ ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องจัดตั้งองค์กรขึ้นมาเพื่อประเมินเทคนิคการสอนครูอิสลามศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุง แก้ไขให้มีประสิทธิภาพ ส่วนแนวทางแก้ไขที่น้อยที่สุดคือ ควรมียคอมพิวเตอร์ใช้ในการเรียนการสอนอิสลามศึกษาเป็นการเฉพาะ

3.3 ด้านการใช้สื่อการสอน มีปัญหามากที่สุดคือ สื่อการเรียนการสอนอิสลามศึกษามีไม่เพียงพอ รองลงมาคือ ไม่มีสื่ออิสลามศึกษาที่ทันสมัยและเป็นมาตรฐาน ปัญหาที่น้อยที่สุดคือ ขาดการพัฒนาเกี่ยวกับการผลิต และวิธีการใช้สื่ออิสลามศึกษา

สำหรับแนวทางแก้ไขที่มากที่สุดคือ ควรจัดสรรงบประมาณด้านอิสลามศึกษาให้เท่ากับโรงเรียนอื่นๆ ที่พัฒนาแล้ว รองลงมาคือ ควรจัดตั้งชมรมอิสลามศึกษาให้เข้มแข็งเพื่อส่วนหนึ่งสามารถที่จะผลิตสื่อได้ หรือจัดหาสื่อที่ทันสมัยจากประเทศเพื่อนบ้าน ส่วนแนวทางที่น้อยที่สุดคือ ครูผู้สอนต้องพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ต้องมีการใช้สื่อ ผลิตสื่อ ที่ทันสมัย มีคุณภาพ ราคาประหยัดและทนทานในการประกอบการเรียนการสอนอิสลามศึกษา

3.4 ด้านเจตคติของครูต่อนักเรียนและวิชาที่สอน ปัญหาที่พบมากที่สุดคือ ครูไม่ค่อยอุทิศตนให้กับนักเรียน รองลงมาคือ ครูผู้สอนเข้าถึงนักเรียนไม่ทั่วถึงทำให้ไม่สามารถเข้าใจ

พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกด้านอารมณ์ได้ ส่วนปัญหาที่น้อยที่สุดคือ ครูบางคนเห็นประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนร่วม และไม่คอยมีความจริงใจ ความบริสุทธิ์ใจ เท่าที่ควรต่อนักเรียนและวิชาที่สอน

สำหรับแนวทางแก้ไขที่มากที่สุดคือ ครูควรได้รับการปลูกฝังในเรื่องการเสียสละ และควรดูแลเอาใจใส่นักเรียนเสมือนลูกของตนเอง รองลงมาคือ ให้ความสนใจ ความรัก ความเมตตากับนักเรียนและอุทิศเวลาต่อวิชาที่สอนมากที่สุด โดยยึดหลักคามวิถีทางของอิสลาม ส่วนแนวทางที่น้อยที่สุดคือ อยากรู้ให้ครูอิสลามศึกษาปลูกฝังจิตสำนึก ความบริสุทธิ์ใจ ความจริงใจเพื่ออัลลอฮ์ และมีความเข้าใจเกี่ยวกับศีลธรรมอันสูงส่งของอิสลาม

3.5 ด้านการวัดและประเมินผลการสอน มีปัญหาหนักที่สุดคือ ครูไม่สามารถใช้วิธีการวัดและประเมินผลการสอนที่แท้จริงและหลากหลาย รองลงมาคือ ครูบางคนยังขาดทักษะและไม่เข้าใจวิธีการวัดผลและประเมินผลการสอนอิสลามศึกษาอย่างแท้จริง ส่วนปัญหาที่น้อยที่สุดคือ ครูบางคนขาดเทคนิคและวิธีการสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผลการสอน

สำหรับแนวทางแก้ไขที่มากที่สุด คือ ควรจัดให้มีระบบการวัดและประเมินการสอนอิสลามศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ รองลงมาคือ รัฐควรจัดอบรมด้านเทคนิคและวิธีการวัดและประเมินผลการสอนครูอิสลามศึกษาอย่างต่อเนื่อง ส่วนแนวทางที่น้อยที่สุดคือ ครูอิสลามศึกษาควรค้นคว้า พัฒนาค้นเองเกี่ยวกับเทคนิคและวิธีการสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผลการสอนอย่างสม่ำเสมอ

4. ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการแก้ไขการปฏิบัติการสอนของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่เปิดสอนสองระบบ จังหวัดนราธิวาส ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยความสะดวกโรงเรียน หรือหัวหน้าฝ่ายวิชาการ ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์ เป็นรายชื่อใน 5 ด้าน ดังนี้

4.1 ด้านคุณธรรมจริยธรรมในการสอน พบว่ามีปัญหา คือ ถ้าพิจารณาเป็นรายด้านมีบางข้อที่ต้องปรับปรุง เช่น การตรงต่อเวลา การรับผิดชอบ การเสียสละ ความกล้าหาญ ฯลฯ พฤติกรรมการแสดงออกบางอย่างของครูไม่เท่ากับความรู้อย่างไม่โดดเด่นเป็นแบบอย่างแก่ผู้อื่นได้ และมีครูผู้ขาดบางคนที่ยังสูบบุหรี่อยู่ ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสมที่จะกระทำในบริเวณโรงเรียน เมื่อนักเรียนเห็นถือว่าเป็นแบบอย่างที่ไม่ดี

สำหรับแนวทางแก้ไข คือ ครูอิสลามศึกษาคควรมีความกระตือรือร้นให้มากกว่านี้ ควรมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ตรงต่อเวลา เสียสละ มีความกล้าหาญที่จะทำสิ่งที่ถูกต้อง และพยายามพูดคุยและเสนอทางออกให้แก่เพื่อนครูด้วยกันเพื่อสามารถที่คลี่คลายปัญหาได้

4.2 ด้านเทคนิคและวิธีการสอน พบว่ามีปัญหา คือ ส่วนใหญ่ครูผู้สอนจะใช้วิธีการสอนแบบเดิมๆ คือจะใช้วิธี ทอล์ค แอนด์ ชอล์ค ไม่มีสื่อที่ดึงดูดความสนใจของผู้เรียนทำให้นักเรียนไม่อยากเรียน ส่วนเทคนิคการสอนไม่เหมาะสมกับเนื้อหา และจุดประสงค์การเรียนรู้ ครูยังใช้เทคนิคเดิม คือ ครูเป็นศูนย์กลาง ไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้จัดกิจกรรมด้วยตนเองหรือที่เรียกว่า ฮีค ผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้ผู้เรียนไม่อยากเรียน เทคนิคไม่หลากหลายจะเน้นด้านเนื้อหา มากกว่ากิจกรรมซึ่งจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ครูอิสลามศึกษาบางคนไม่ได้จบวิชาครูมาโดยตรง ทำให้ไม่มีเทคนิคทางการสอน ขาดทักษะการนำความรู้ที่สามารถประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

สำหรับแนวทางแก้ไข คือ ครูอิสลามศึกษาควรศึกษาเทคนิคการสอนเพิ่มเติม อาทิหลักจิตวิทยา เช่น การสร้างแรงจูงใจ การให้รางวัล แก่ผู้เรียนบ้าง หมั่นศึกษาจากสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ เลือกใช้วิธีการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาและชั้นที่เรียน ศึกษาดูงานโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ เพื่อนำผลการศึกษามาปรับใช้กับตนเองต่อไป

4.3 ด้านการใช้สื่อการสอน พบว่ามีปัญหา คือ สื่อการเรียนรู้อิสลามศึกษาน้อยมาก สื่อไม่ค่อยเพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระ ขาดอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีเพียงหนังสือกับปากกาไวท์บอร์ดให้ครูเขียน สื่อไม่หลากหลาย สื่อบางอย่างไม่มีแพร่หลายในท้องตลาด ทางโรงเรียนมีงบประมาณที่จำกัด ผู้บริหารไม่ได้ทุ่มเทอย่างจริงจัง รวมทั้งครูไม่ได้คิดปรับปรุงการผลิตสื่อของตนเอง ครูส่วนใหญ่ไม่ได้เรียนวิชาทางด้านครู ทำให้ขาดทักษะการผลิตสื่อ ไม่มีความรู้การใช้สื่อ

สำหรับแนวทางแก้ไข คือ ควรจัดอบรมครูอิสลามศึกษาด้านการใช้สื่อตามสภาพเป็นจริง และจัดงบประมาณการผลิตสื่อที่เหมาะสม ครูอิสลามศึกษาต้องทุ่มเทหรือเสียสละเวลาในการทำงานมากกว่านี้ สามารถใช้สื่อการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยี และสื่อที่จัดทำขึ้นเอง

4.4 ด้านเจตคติของครูต่อนักเรียนและวิชาที่สอน พบว่ามีปัญหาอยู่เล็กน้อย คือ ครูผู้สอนแต่ละบุคคลจะไม่เท่าเทียมกันในด้านความคิดซึ่งเป็นเรื่องที่วัดกันได้ยากในเรื่องนี้ บางคนไม่ค่อยทุ่มเทหรือเสียสละเวลาในการทำงานเพื่อนักเรียนและวิชาที่สอน ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาไว้ประสิทธิภาพ

สำหรับแนวทางแก้ไข คือ ครูอิสลามศึกษาต้องทุ่มเทหรือเสียสละเวลาในการทำงานมากที่สุด ทำงานด้วยความบริสุทธิ์ใจ มีความจริงใจต่อนักเรียนและวิชาที่สอน เพื่ออนาคตที่สดใส ประสบผลสำเร็จในชีวิตของลูกศิษย์

4.5 ด้านการวัดและประเมินผลการสอน พบว่ามีปัญหา คือ ครูบางคนยังไม่เข้าใจวิธีการวัดและประเมินผลการสอน ที่ชัดเจน ไม่ประเมินตามสภาพจริงและไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรอิสลามศึกษา รวมทั้งไม่มีเครื่องมือวัดผลที่แน่นอนและเป็นมาตรฐาน

สำหรับแนวทางแก้ไข คือ ครูควรมีการประเมินการสอนอย่างต่อเนื่อง ประเมินตามสภาพจริงมากที่สุด แล้วนำผลการประเมินการสอนมาวิเคราะห์ ปรับปรุงแก้ไข ให้มีประสิทธิภาพ ครูอิสลามศึกษาควรได้รับการส่งเสริม หรือจัดการอบรมด้านการวัดและประเมินผลการสอนตามอิสระตรงกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอิสลามศึกษา

5.2 การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การปฏิบัติการ สอนของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่เปิดสอนสองระบบจังหวัดนราธิวาส ใน 5 ด้าน คือ คุณธรรม จริยธรรมในการสอน เทคนิคและวิธีการสอน การใช้สื่อการสอน เจตคติของครูต่อนักเรียนและวิชาที่สอน และการวัดและประเมินผลการสอน มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1. ระดับการปฏิบัติการ สอนของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่เปิดสอนสองระบบ จังหวัดนราธิวาส พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านคุณธรรม จริยธรรมในการสอน ด้านเทคนิคและวิธีการสอน ด้านการใช้สื่อการสอน ด้านเจตคติของครูต่อนักเรียนและวิชาที่สอน และด้านการวัดและประเมินผลการสอน อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มูฮัมมัดนาเซ สามะ(2551) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาใน โรงเรียนของรัฐที่เปิดสอนสองหลักสูตรจังหวัดยะลา พบว่าสภาพการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษามาตามความเห็นของครูสอนอิสลามศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นูรีซัน ดอเลาะ (2551) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ สภาพและปัญหาการเรียนการสอนอิสลามศึกษาใน โรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปัตตานี พบว่า สภาพการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปัตตานี ตามความเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนพบว่าในภาพรวมมีการดำเนินการอยู่ในระดับมากและตามความเห็นของวิทยากรอิสลามศึกษาพบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อามีนะ มามู (2543) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่างการเทศการสอนวิชาอิสลามศึกษาของผู้บริหารกับพฤติกรรมการสอนของครูสอนอิสลามศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนราธิวาส พบว่า ระดับพฤติกรรมการสอนของครูสอนอิสลามศึกษา ตามทัศนะของครูสอนอิสลามศึกษาที่มีวุฒิครูและไม่มีวุฒิครูเห็นว่าในภาพรวมมีพฤติกรรม

การสอนอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายชื่อพบว่า ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการสอนอยู่ในระดับมาก

ผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะว่าครูสอนอิสลามศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญและเห็นคุณค่าในด้านต่างๆ คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรมในการสอน ด้านเทคนิคและวิธีการสอน ด้านการใช้สื่อการสอน ด้านเจตคติของครูต่อนักเรียนและวิชาที่สอน และด้านการวัดและประเมินผลการสอน อยู่ในระดับมาก อาจเกิดจากการศึกษาค้นคว้า พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ เช่น การได้รับการอบรมในโอกาสต่างๆ การศึกษาต่อด้านวิชาชีพครูและระดับปริญญาโท การประชุมสัมมนางานวิชาการ การศึกษาดูงาน เป็นต้น ทำให้ครูอิสลามศึกษามีวิชาความรู้และประสบการณ์การสอนเพิ่มมากขึ้น มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนวิชาอิสลามศึกษาเป็นอย่างดี จึงทำให้ผลออกมาเป็นเช่นนี้

2. ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่เปิดสอนสองระบบ จังหวัดนครราชสีมา ที่ต่างกันในด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษาด้านศาสนาและสามัญ ช่วงระดับการปฏิบัติการสอน และประสบการณ์ในการสอน อยู่ในระดับมากและไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิทธิศักดิ์ เจ๊ะสระรี (2536) ได้ศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพการสอนของครูอิสลามศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ครูอิสลามศึกษาที่มีระดับการศึกษาสายสามัญ วิชาชีพครูและวิชาศาสนาต่างกันและมีประสบการณ์สอนต่างกัน ไม่พบความแตกต่าง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัมมัดซาคี มาหามะ (2551) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพการดำเนินการจัดการเรียนการสอนภาษาอาหรับในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม อำเภอเมือง จังหวัดยะลา พบว่า ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินการจัดการเรียนการสอนภาษาอาหรับในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม อำเภอเมือง จังหวัดยะลาตามความเห็นของครูที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด และประสบการณ์การสอนที่แตกต่างกัน มีที่สนใจไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นงลักษณ์ หะยีมะสาและ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องปัญหาการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาระดับประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) พบว่า ครูสอนศาสนาอิสลามที่มีอายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในตำแหน่งต่างกัน มีระดับปัญหาการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูอิสลามศึกษา ส่วนใหญ่ มีความกระตือรือร้นอยู่เสมอ มีความตระหนัก ให้ความสำคัญต่อวิชาอิสลามศึกษา มีจิตวิญญาณของความเป็นครูอิสลามศึกษาสูง ได้รับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาอย่างสม่ำเสมอและเท่าเทียมกัน และส่วนใหญ่มีการศึกษาพัฒนาตนเองในสาขาวิชาชีพครูซึ่งครูศึกษาได้ออกกฎระเบียบสำหรับผู้ที่ประกอบอาชีพครูต้องมีใบประกอบวิชาชีพครูจึงทำให้ครูอิสลาม

ศึกษาที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาด้านศาสนาและสามัญ ช่วงระดับการปฏิบัติการสอน และ ประสบการณ์ในการสอนที่แตกต่างกัน ไม่พบความแตกต่างแต่อย่างใด และไม่มีผลใดๆ ต่อการ ปฏิบัติการสอนใน 5 ด้านที่ได้กล่าวมาข้างต้น จึงทำให้ผลออกมาเป็นเช่นนี้

3. ผลการวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไข การปฏิบัติการสอนของครูอิสลาม ศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่เปิดสอนสองระบบ จังหวัดนราธิวาส มีดังนี้

ด้านคุณธรรมจริยธรรมในการสอน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ครู บางคนไม่ตระหนักและไม่ให้ความสำคัญต่อ คุณธรรมจริยธรรมในการสอนที่สามารถใช้เป็น แบบอย่างที่ดีงามในชีวิตประจำวันแก่นักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิทธิศักดิ์ เจ๊ะสระรี (2536) ได้ศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพการสอนของครูอิสลามศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการเรียนการสอนวิชาอิสลามศึกษาที่พบจากการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูอิสลาม ศึกษาบางส่วนยังไม่สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนได้ มีเวลาน้อย ขาดการมีมนุษยสัมพันธ์

ผลของการวิจัยที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะว่า ครูอิสลามศึกษาในโรงเรียน ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาไม่มีคหัลการปฏิบัติตนตามวิถีทางของอิสลามอย่างจริงจัง การแต่ง กาย วิธีการวางตัวในสังคม ยังไม่เด่นชัดในรูปแบบของอิสลาม สำหรับแนวทางแก้ไข คือ ควร ได้รับการอบรม และปลูกฝังเกี่ยวกับศาสนา คุณธรรม จริยธรรมให้มากที่สุด เป็นสิ่งที่จำเป็น และสมควรอย่างยิ่งที่ครูอิสลามศึกษาจะต้องประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่ในกรอบของคุณธรรม จริยธรรม ตามแบบอย่างของอิสลามในทุกๆ ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มีรฟัด มะยูโซ๊ะ (2551) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องแบบอย่างทางจริยธรรมของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนราธิวาสตามทัศนะของผู้บริหารและครูอิสลามศึกษา พบว่า ข้อเสนอแนะแบบอย่างทาง จริยธรรมของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาสตามทัศนะของผู้บริหาร และครูอิสลามศึกษา พบว่า ด้านการปฏิบัติงานครูอิสลามศึกษาต้องมีความเต็มใจ เต็มที่ ทำงานเต็ม เวลา และตรงต่อเวลาตลอดจนต้องมีความรับผิดชอบต่องานและทำงานเสร็จตามเป้าหมาย ด้านการ ปฏิบัติตนครูอิสลามศึกษาจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน เพื่อนร่วมงาน และบุคคลอื่นโดย ปฏิบัติตามแนวทางอิสลาม ฮิดหลักอัลกุรอาน อัลหะดีษเป็นฐานและปฏิบัติอย่างเคร่งครัด และด้าน การปฏิบัติต่อบุคคลอื่น ครูอิสลามศึกษาควรให้ความช่วยเหลือนักเรียน เพื่อนครู และบุคคลอื่น สม่ำเสมอ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น และมีความเอื้อเฟื้อต่อเพื่อนนักเรียน เพื่อนร่วมงาน และ บุคคลอื่นในชุมชน

ด้านเทคนิคและวิธีการสอน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่พบมากที่สุดคือ ครูไม่มี เทคนิคการสอนที่ดี ส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอนแบบเดิมๆ ไม่ใช่เทคนิคและวิธีการสอนที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัมมัดซาทิ มาหามะ (2551) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการ

จัดการเรียนการสอนภาษาอาหรับในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม อำเภอเมือง จังหวัดยะลา พบว่า ปัญหาครูสอนภาษาอาหรับส่วนใหญ่ยังสอนแบบวิธีเดิماً คือ ครูสอนภาษาอาหรับยังสอนแบบบรรยาย และการอธิบายถือว่าเป็นวิธีการสอนที่มีความสะดวกและง่าย และไม่มีการติดตามของผู้บริหาร และผู้นิเทศการสอน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมบุญ จารุวรรณ (2537) ได้ศึกษาสภาพปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดนราธิวาส พบว่า ด้านการดำเนินการสอน วิทยากรอิสลามศึกษาขาดเทคนิคการสอนที่สอดคล้องกับคุณธรรม เทคนิคการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์ เทคนิคการสอนที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดความคิด ทักษะคำนิยาม และการจัดการ ตามที่หลักสูตรกำหนด ยังสอนแบบบรรยายอธิบายหรือบอกความรู้เป็นส่วนใหญ่ จำเป็นจะต้องส่งเสริมให้วิทยากรอิสลามศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพื่อเพิ่มทักษะในด้านเทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการศึกษาหาความรู้จากเอกสารต่างๆ การสาธิตให้ดู การสังเกตการสอน หรือการสนทนาทางวิชาการกับผู้ทรงคุณวุฒิ และยังต้องการให้มีการนิเทศติดตามผลอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง

ผลของการวิจัยที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะว่า ครูอิสลามศึกษาบางคนยังมีความเคยชินกับเทคนิคและวิธีการสอนแบบเดิماً นั่นคือ วิธีการสอนแบบบรรยาย และวิธีการสอนแบบท่องจำ โดยเน้นผู้สอนเป็นจุดศูนย์กลางในการจัดการเรียนรู้ และยังมีความเข้าใจอีกว่าวิธีการสอนแบบดังกล่าวเป็นวิธีการสอนที่ได้ผลมากที่สุด สังเกตได้จากครูอิสลามศึกษาในสถาบันปอเนาะ (โต๊ะครู) สมัยก่อน ชิดวิธีการสอนแบบบรรยาย และแบบท่องจำเป็นส่วนใหญ่ ผู้เรียนที่จบออกมาบางส่วนมีวิชาความรู้อิสลามศึกษา สามารถเปิดปอเนาะถ่ายทอดวิชาความรู้ที่ได้เรียนมาได้ ซึ่งคิดกับวิธีการสอนสมัยปัจจุบันที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญในการจัดการเรียนรู้ สำหรับแนวทางแก้ไข คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญมากที่สุดในการจัดอบรมด้านเทคนิคและวิธีการสอนอิสลามศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะช่วยให้การเรียนการสอนอิสลามศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ด้านการใช้สื่อการสอน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่พบมากที่สุดคือ สื่อการเรียนการสอนอิสลามศึกษามีไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อามีนะ มามู (2544 : 132) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างกรณีนิเทศการสอนวิชาอิสลามศึกษาของผู้บริหารกับพฤติกรรมการสอนของครูสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนราธิวาส ผลการวิจัยพบว่า สื่ออิสลามศึกษามีไม่เพียงพอ ผู้บริหารไม่ให้คำแนะนำในการผลิตสื่อ และงบประมาณได้รับจัดสรรน้อย และสอดคล้องกับ อับดุลรอแม การูมา (2542 : 72) ที่ได้วิจัยในเรื่อง ปัญหาการสอนภาษาอังกฤษครูโรงเรียนประถมปีที่ 1 ในจังหวัดปัตตานีพบว่า โรงเรียนประถมศึกษาจำนวนมากและขาดงบประมาณในการจัดซื้อสื่อการเรียนการสอน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นูรีซัน คอเลาะ (2551) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ สภาพและปัญหาการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา

จังหวัดปัตตานี พบว่าสื่อการเรียนการสอนอิสลามศึกษามีน้อยไม่มีความหลากหลายและขาดความทันสมัย

ผลของการวิจัยที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะว่า วิชาอิสลามศึกษาเป็นวิชาที่เพิ่งเปิดสอนในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาของรัฐ และเป็นวิชาที่มีจำนวนคาบน้อยกว่าวิชาสามัญ กอปรด้วยผู้บริหารโรงเรียนบางคนไม่ให้ความสำคัญอย่างจริงจังในเรื่องนี้ สำหรับแนวทางแก้ไข คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญ อย่างเต็มที่ มีความจริงใจที่จะพัฒนาการเรียนการสอนอิสลามศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และจัดสรรงบประมาณด้านอิสลามศึกษาให้เหมาะสมเท่าเทียมกับโรงเรียนอื่นๆ ที่พัฒนาแล้ว

ด้านเจตคติของครูต่อนักเรียนและวิชาที่สอน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ครูไม่ค่อยอุทิศตนให้กับนักเรียน

ผลของการวิจัยที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะว่า ครูอิสลามศึกษาบางคนไม่ให้ความรัก ความจริงใจอย่างแท้จริงต่อนักเรียน และยังไม่เข้าใจถึงเป้าหมายของการศึกษา การอบรมในอิสลาม ยังถือว่าไม่รู้สึกกลัว ทำให้ขาดจิตสำนึก ความเสียสละในการช่วยเหลือนักเรียนอย่างจริงจัง ดังปรากฏจากข้อมูลข้างต้น สำหรับแนวทางแก้ไข คือ ครูอิสลามศึกษาควรปลูกฝังภายในตนเองให้มีความเสียสละ มีจิตสำนึกของความเป็นครูอิสลามศึกษาอย่างแท้จริง มีความบริสุทธิ์ใจ ความจริงใจเพื่ออัลลอฮ์ และมีความเข้าใจเกี่ยวกับศีลธรรมอันสูงส่งของอิสลามควรดูแลเอาใจใส่แก่นักเรียนเสมือนลูกของตนเอง เป็นอะมานะฮ์ ของอัลลอฮ์ที่ประทานให้กับครูอิสลามศึกษาโดยแท้

ด้านการวัดและประเมินผลการสอน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ครูไม่สามารถใช้วิธีการวัดและประเมินผลการสอนที่แท้จริงและหลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนทร ปิยะวสันต์ (2533) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา พุทธศักราช 2523 ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ปัญหาด้านการเรียนการสอน ครูสอนวิชาอิสลามศึกษาขาดสื่อประกอบการเรียนการสอน และขาดความรู้และทักษะในการวัดผลและการประเมินผล และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกลิมพล และชัน (2550 : 111-114) ได้ทำวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการเรียนการสอนอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตภาคกลาง พบว่า ด้านการวัดและประเมินผล ปัญหาที่พบมากที่สุดการวัดผลเป็นแบบเดิม ๆ ไม่สามารถบ่งชี้ความจริงในตัวเด็กได้และการวัดผลและประเมินผลด้วยวิธีการอภิปรายหน้าชั้นหรือรายงานหน้าชั้นมีน้อย รองลงมาคือมีการประเมินผลน้อย ไม่ต่อเนื่องและมาตรฐานในการวัดประเมินผลยังไม่สมบูรณ์ ไม่มีเกณฑ์ที่ตายตัว

ผลของการวิจัยที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะว่า ครูอิสลามศึกษาบางคน ไม่เห็นคุณค่าและความสำคัญของการวัดและประเมินผลการสอนของครู ครูบางคนไม่มั่นใจในตนเองและใจไม่กว้างพอที่จะยอมรับการประเมิน ทำให้การวัดและประเมินผลใช้กับนักเรียนเพียงฝ่ายเดียวเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งทำให้การจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาไร้ประสิทธิภาพ สำหรับแนวทางแก้ไขคือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีระบบการวัดและประเมินการสอนอิสลามศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ครูอิสลามศึกษาเองต้องมีความมั่นใจในตนเองที่จะยอมรับการประเมินได้ทุกเมื่อ ซึ่งจะประโยชน์ ในการปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ บุคคลที่ควรเป็นผู้ประเมิน ได้แก่ ตัวครูผู้สอนเอง หัวหน้าหมวด เพื่อนครูในหมวดวิชาเดียวกันและ ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ เป็นต้น

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง การปฏิบัติการสอนของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่เปิดสอนสองระบบ จังหวัดนครราชสีมา ใน 5 ด้านคือ คุณธรรม จริยธรรมในการสอน เทคนิคและวิธีการสอน การใช้สื่อการสอน เจตคติของครูต่อนักเรียนและวิชาที่สอน การวัดและประเมินผลการสอน ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1. ครูอิสลามศึกษา ควรตระหนักและให้ความสำคัญถึงคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม โดยยึดแนวทางการปฏิบัติตามวิถีทางของอิสลาม โดยการศึกษาทำความเข้าใจอย่างท่องแท้ของอัลกุรอานและซุนนะฮ์ของท่านเราะสูล ﷺ เพื่อนำมาปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง
2. ครูอิสลามศึกษาควรปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อนักเรียนและวิชาที่สอนอย่างจริงจัง และบริสุทธิ์ใจ ซึ่งจะส่งต่อการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษายบรรลุผลสำเร็จอย่างรวดเร็ว
3. ครูอิสลามศึกษา ควรต้องมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มั่นศึกษาถึงเทคนิคและวิธีการสอนใหม่ๆ ที่ทำให้การจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษามีประสิทธิภาพมากที่สุด
4. ผู้บริหารโรงเรียนควรสนับสนุนและให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ต่อการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาอย่างต่อเนื่อง
5. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาอย่างจริงจัง และเป็นรูปธรรมมากที่สุด ควรให้การสนับสนุนจัดอบรมด้านความรู้วิชาการด้านการใช้สื่อการสอนที่ทันสมัย และสนับสนุนด้านงบประมาณ เป็นต้น

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนของรัฐที่เปิดสอนสองระบบในจังหวัดอื่นๆ ให้ทั่วถึง
2. ควรมีการศึกษาถึงความต้องการการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิชาอิสลามศึกษา ตามทัศนะของครูสอนอิสลามศึกษา ผู้บริหาร ผู้ปกครองนักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้อง
3. ควรมีการศึกษาวิจัยในเรื่องปัญหาการใช้หลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนของรัฐที่เปิดสอนสองระบบอย่างจริงจัง

Prince of Songkla University
Pattani Campus